

Vorbereidende trajecten hoger onderwijs
voor vluchtelingen en asielzoekers

Juni 2006

Inleiding

Deze nota is een geactualiseerde versie van de nota 'Schakeljaren in Vlaanderen' die in september 2003 door het OverlegCentrum voor Integratie van Vluchtelingen (OCIV) werd opgesteld. OCIV heet inmiddels Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

De term 'schakeljaren' werd in de nota van 2003 gehanteerd naar Nederlands voorbeeld. Met de invoering van de bachelor-masterstructuur in Vlaanderen heeft een 'schakeljaar' reeds een andere invulling gekregen. Het duidt op een specifiek programma dat studenten met een professionele bachelor voorbereidt op het volgen van een masteropleiding.¹ In deze nota gebruiken we dus de term 'voorbereidende trajecten' om verwarring te voorkomen. Waar we de term 'schakeljaren' toch gebruiken, verwijst dit expliciet naar de Nederlandse context.

We formuleren een voorstel voor het opzetten van voorbereidende trajecten in het hoger onderwijs voor vluchtelingen en asielzoekers.

We beschrijven kort de nood aan dit soort trajecten. Hiervoor doen we een beroep op onze ervaring uit het pilootproject 'studiebegeleiding' dat – deels met de steun van het Europees Vluchtelingenfonds – sinds december 2003 bij Vluchtelingenwerk loopt. In dit project worden vluchtelingen en asielzoekers begeleid wanneer ze hun studies willen verderzetten in het hoger onderwijs in Vlaanderen.² Voor de beschrijving van de invulling en het opzet van voorbereidende trajecten hebben we ons grotendeels gebaseerd op het concept van de zogenaamde 'schakeljaren' in Nederland. Vluchtelingenwerk Vlaanderen bracht in het verleden een werkbezoek aan twee van deze schakeljaren (VASVU Amsterdam en het schakeljaar te Rotterdam – Albeda College). Verder werden ook een aantal publicaties geraadpleegd die werden opgenomen in de literatuurlijst. Een belangrijke bron voor informatie over de schakeljaren in Nederland is de website: www.schakeljaren.nl

De laatste jaren groeit ook binnen het hoger onderwijs de aandacht voor gelijke kansen en diversiteit. In mei 2005 ondertekenden de minister van Onderwijs, Vorming en Werk Frank Vandenbroucke en de vertegenwoordigers van

¹ Voor meer info over de structuur van het hoger onderwijs: www.ond.vlaanderen.be/sidin/bama

² Vluchtelingen in het hoger onderwijs. Bevindingen en aanbevelingen uit het project 'studiebegeleiding voor vluchtelingen', december 2003 – december 2005, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, 2005.

universiteiten en hogescholen, sociale en middenveldorganisaties, studentenvertegenwoordigers en de VLOR een engagementsverklaring over diversiteit in het hoger onderwijs.³ Eén jaar later hebben alle Vlaamse hogescholen en universiteiten afzonderlijk deze engagementsverklaring onderschreven. Dat betekent dat elke Vlaamse hogeschool en universiteit actief wil meewerken aan een veelzijdig diversiteitsbeleid. Ook in de plannen van minister Vandenbroucke over het nieuwe financieringsmodel voor het hoger onderwijs staat te lezen dat de inspanningen die de onderwijsinstellingen leveren m.b.t. diversiteit en gelijke kansen in rekening gebracht zullen worden bij het toekennen van (extra) werkingsmiddelen.⁴ Wij geven het beleid en de hoger onderwijsinstellingen alvast een idee hoe deze diversiteit en gelijke kansen in praktijk gebracht kunnen worden.

³ Diversiteit als meerwaarde. Engagementsverklaring van het Vlaams hoger onderwijs.
www.vlor.be/bestanden/documenten/EngagementsverklaringHO.pdf

⁴ Ontwerpnota aan de Vlaamse Regering Financiering Hoger Onderwijs versie 7 juni 2006
www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/financieringHO-notaVR-v070606.pdf

Vluchtelingentalent

Heel wat vluchtelingen en asielzoekers zijn hoogopgeleid en hebben heel wat talent en motivatie. Het is echter niet evident om met een buitenlands diploma in Vlaanderen passend werk te vinden. Niet-EU diploma's worden niet altijd gelijkwaardig verklaard met een Vlaams diploma (academische erkenning) en worden door werkgevers niet (h)erkend. Bovendien is zo'n academische erkenning voor het mogen uitoefenen van gereguleerde beroepen (bv. 'arts' of 'architect') zelfs absoluut noodzakelijk. Ook niet alle vluchtelingen hebben de kans gehad om een eindexamen te behalen. Sommigen zijn immers gevlucht tijdens hun studies. Omwille van deze vluchtsituatie is het tevens voor heel wat asielzoekers en vluchtelingen problematisch om aan de nodige studiebewijzen te geraken.

Een (voortzetting van een) studie aan een Vlaamse universiteit of hogeschool is voor deze vluchtelingen vaak de enige optie om werk te vinden volgens hun opleidingsniveau en om hun competenties maximaal aan te wenden in onze maatschappij. Een vluchteling met een Vlaams diploma op zak zal vaak sneller werk vinden dan iemand met een academische gelijkwaardigheid van zijn of haar buitenlands diploma. Bovendien betekent het feit dat men gestudeerd heeft in het Vlaamse hoger onderwijs veel meer dan alleen het bezit van een diploma. Het getuigt ook van heel wat andere competenties zoals een zeer goede kennis van het Nederlands en van het vakjargon, flexibiliteit, doorzettingsvermogen, ...

Drempels van het hoger onderwijs

Instappen in het hoger onderwijs in Vlaanderen is voor hoger opgeleide asielzoekers en vluchtelingen evenwel geen evidentie. Zij worden geconfronteerd met heel wat drempels vooraleer met een studie gestart kan worden.

In eerste instantie gelden een aantal toelatingsvoorwaarden waaraan buitenlandse studenten en dus ook asielzoekers en vluchtelingen moeten voldoen. De universiteit of hogeschool beslist autonoom over de uiteindelijke toelating. Asielzoekers en vluchtelingen moeten een toelatingsdossier indienen met de nodige documenten die hun studieniveau kunnen staven (buitenlands diploma secundair onderwijs aangevuld met een gelijkwaardigheidsbesluit of met een bewijs van toegang tot universitair onderwijs in het herkomstland, of een buitenlands studiebewijs hoger onderwijs, eventueel puntenlijsten, ...). Het

bekomen van deze documenten stelt soms een probleem aangezien deze doelgroep het herkomstland ontvlucht is en niet (altijd) van plan was om in Vlaanderen hogere studies aan te vatten of verder te zetten. Voor asielzoekers en vluchtelingen die niet over de nodige documenten i.v.m. hun vooropleiding beschikken, kan de universiteit of hogeschool afwijkende toelatingsvoorwaarden bepalen.⁵ In praktijk komt dit er meestal op neer dat de vluchteling of asielzoeker dan een toelatingsproef of interview moet afleggen.

Een tweede drempel is de kennis van het Nederlands. Aangezien vrijwel alle basisopleidingen in het hoger onderwijs in het Nederlands worden aangeboden, is een zeer goede kennis van de Nederlandse taal vereist. Het aanbod van intensieve cursussen Nederlands op een hoog niveau is daarentegen heel beperkt en vaak onbetaalbaar voor asielzoekers en vluchtelingen.

Het beschikken over voldoende middelen om de studies te financieren is tenslotte een derde probleem. Ontvankelijk verklaarde asielzoekers en vluchtelingen kunnen wel in aanmerking komen voor een studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap. Vaak worden deze toelagen echter pas in de tweede helft van het academiejaar uitbetaald, terwijl de meeste kosten gemaakt worden bij aanvang van de studies. Wanneer een vluchteling of asielzoeker een leefloon of OCMW-uitkering krijgt, moet de betrokkene ook steeds toestemming vragen aan het OCMW om studies in het hoger onderwijs te mogen starten.

Tenslotte is het voor vluchtelingen en asielzoekers niet evident om een gepaste studiekeuze te maken. Zij kennen het onderwijssysteem in Vlaanderen niet. Zo zijn velen onder hen niet vertrouwd met het onderscheid tussen een universiteit en een hogeschool. Het vinden van adequate en correcte informatie i.v.m. de studieprogramma's volgens hun noden en behoeften vraagt om een aangepaste dienstverlening en begeleiding.

⁵ Art.10 van het decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen dd. 30 april 2004

Studieproblemen

Slaagt men er ondanks deze barrières uiteindelijk toch in te starten in het hoger onderwijs, dan zijn de problemen nog lang niet altijd van de baan.

Het grootste probleem blijft de Nederlandse taal. Vluchtelingen zijn vaak niet vertrouwd met het academisch taalgebruik en met het vakjargon dat aan hogescholen en universiteiten gehanteerd wordt. Het eerste semester gebruiken zij hoofdzakelijk om vooral aan de taal te wennen.

Sommigen onder hen hebben vaak ook geen juist idee van wat het betekent om aan een westerse universiteit of hogeschool te studeren. Doordat de onderwijscultuur, de manier van lesgeven, de verwachtingen die men heeft ten aanzien van studenten, het verwerken van de studiestof, de omgang tussen docent en student vaak heel verschillend is van wat gangbaar is in het herkomstland, hebben studerende asielzoekers en vluchtelingen nood aan gepaste studiebegeleiding en extra ondersteuning.

Een derde probleem is vaak het sociale isolement. Vluchtelingen en asielzoekers die studies hervatten of verderzetten zijn doorgaans ouder dan de Belgische generatiestudenten. Zij vinden niet altijd aansluiting bij hun medestudenten en riskeren daarom in een geïsoleerde positie terecht te komen, wat een nadelig effect kan hebben op de studieprestaties.

Veel vluchtelingen leggen de lat voor zichzelf ook erg hoog, wat extra stress en soms ook faalangst veroorzaakt.

Vaak staan deze factoren een succesvol studietraject in het hoger onderwijs in de weg, ondanks het feit dat deze studenten over de nodige competenties beschikken om hoger onderwijs te volgen.

'Schakeljaren' in Nederland⁶

In Nederland, waar asielzoekers en vluchtelingen die willen studeren doorgaans met dezelfde struikelblokken geconfronteerd worden, bestaan sinds 1980 de zogenaamde 'schakeljaren'.

Een schakeljaar hoger onderwijs is bedoeld voor studenten die buiten Europa, in een niet-westers land, een opleiding hebben gevolgd die toegang geeft tot een studie op een hogeschool of universiteit, of die enkele jaren hoger onderwijs hebben gevolgd in het land van herkomst. Een schakeljaar is gericht op de aansluiting tussen het onderwijs dat in het herkomstland is gevolgd en de in Nederland te volgen studie.

Aan het einde van het schakeljaar heeft een deelnemer kennis van de Nederlandse taal op staatsexamen NT2-II niveau.⁷ Eventuele gaten in de kennis zijn weggewerkt. Ook heeft een deelnemer geleerd op welke wijze wordt gestudeerd in het Nederlandse hoger onderwijs, hoe een hoorcollege wordt gegeven, hoe een presentatie wordt gegeven, hoe in groepen opdrachten gemaakt worden, etc.

Na het succesvol afronden van een schakeljaar is een aankomend student goed toegerust om de gewenste studie te doorlopen. Een schakeljaar hoger onderwijs is immers gericht op het versterken van de basiskennis en –vaardigheden om te kunnen studeren én het wegwerken van eventuele leemtes in de kennis. De deelnemers zijn hierdoor beter in staat een opleiding in het hoger onderwijs succesvol te doorlopen.

De programma's van de schakeljaren verschillen onderling. Er zijn wel enkele vaste kenmerken. Zo bestaat een schakelprogramma uit twee delen: een basisprogramma en een differentiatieprogramma. Het basisprogramma is voor alle deelnemers hetzelfde. Het differentiatieprogramma is individueel gericht; het wordt afgestemd op de studie die de deelnemer van plan is te volgen.

⁶ Deze beschrijving van de schakeljaren is gebaseerd op de teksten die te vinden zijn op: www.schakeljaren.nl

⁷ Het slagen voor het Staatsexamen NT2-II is in Nederland een toelatingsvoorwaarde van het hoger onderwijs voor niet-Nederlandstalige studenten.

Het basisprogramma bestaat meestal uit de volgende onderdelen:

- ◆ NT2 gericht op een studie in het Hoger Beroeps Onderwijs (HBO) of Wetenschappelijk Onderwijs (WO)⁸
- ◆ Computervaardigheden
- ◆ Studievaardigheden en sociaal-culturele vaardigheden
- ◆ Basis Engels (gericht op HBO of WO)
- ◆ Basis wiskunde (gericht op HBO of WO)
- ◆ Studie- en beroeporiëntatie
- ◆ Oriëntatie op de Nederlandse samenleving

Het differentiatieprogramma is gericht op specifieke vaardigheden die nodig zijn om toegelaten te worden tot een bepaalde opleiding. Het gaat hier om het actualiseren van eerder opgedane kennis, het versterken van de studiespecifieke vaardigheden en een voorbereiding op eventuele toelatingstoetsen. Het differentiatieprogramma is onderverdeeld in 4 richtingen. De richtingen kunnen verschillend zijn per schakeljaar, maar over het algemeen bestaan ze uit de volgende clusters:

- ◆ Natuurkunde en gezondheidszorg
- ◆ Natuurkunde en techniek
- ◆ Cultuur en maatschappij
- ◆ Economie en maatschappij

We geven twee voorbeelden.

Wie het 'Taal- en Schakeljaar VHO' in Amsterdam volgt en kiest voor de richting 'Techniek en informatica', krijgt het volgende pakket aangeboden:

Basisprogramma	Differentiatieprogramma
◆ NT2◆ (technisch) Engels◆ wiskunde◆ informatica◆ studiekeuze HBO	◆ natuurkunde en technische vaktesten

⁸ HBO is vergelijkbaar met de professionele studietrajecten in de Vlaamse hogescholen en WO is vergelijkbaar met de academische studietrajecten in Vlaamse universiteiten en hogescholen

Wie in hetzelfde schakeljaar kiest voor de richting 'Onderwijs en welzijn', krijgt vakken zoals:

Basisprogramma	Differentiatieprogramma
◆ NT2◆ Engels◆ informatica◆ studiekeuze HBO	◆ psychologie◆ sociale vaktesten◆ maatschappijleer en geschiedenis

De studiebelasting van een schakeljaar komt in de meeste gevallen overeen met die van een volledig academiejaar in het hoger onderwijs. Dit wil zeggen dat de deelnemer 1 jaar voltijds studeert. Afhankelijk van de vooropleiding kunnen aanvullende onderdelen worden toegevoegd of vrijstellingen worden verleend.

Momenteel zijn er in Nederland 12 schakeljaren, verdeeld over 10 regio's. Schakeljaren worden georganiseerd en aangeboden door regionale opleidingscentra (ROC)⁹ of door hoger onderwijsinstellingen.

Dit heeft ook gevolgen voor de financiering van de schakeljaren. Zo worden sommige schakeljaren door de hoger onderwijsinstellingen zelf gefinancierd, andere door de ROC's. Anderen worden dan weer door de gemeente gefinancierd in het kader van inburgering. Bepaalde hoger opgeleide nieuwkomers kunnen het schakeljaar dan ook volgen in het kader van hun inburgeringstraject. Vluchtelingen die een schakeljaar willen volgen kunnen, voor studiefinanciering en -advies terecht bij de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF.¹⁰

⁹ Een ROC is vergelijkbaar met een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) in Vlaanderen

¹⁰ www.uaf.nl

Succes van de schakeljaren

Dat een schakeljaar duidelijk vruchten afwerpt, blijkt uit een studie over 'uitval' van vluchtelingstudenten die de 'Stichting voor vluchteling-Studenten UAF' liet uitvoeren.¹¹ Uit de conclusies blijkt namelijk dat vluchtelingstudenten die een degelijke voorbereiding kregen door het volgen van een schakeljaar, in de eerste jaren van hun studie minder afhaken dan vluchtelingstudenten die geen schakeljaar gevolgd hebben. Ook een rapport van de Nederlandse onderwijsinspectie spreekt over een hoog rendement van het schakeljaar aan de Hogeschool Holland: "Van de totale groep zij-instromers aan de hogeschool behaalt slechts 25% een eindexamen, terwijl van de ex-cursisten van het schakeljaar 60% het eindexamen haalt."¹²

Door de unieke combinatie van intensief taalonderwijs (NT2), studievaardigheden, studie(keuze)begeleiding, informatica, Engels en vakspecifieke voorbereiding kunnen de schakeljaren terecht een succes genoemd worden.

Vorbereidende trajecten hoger onderwijs in Vlaanderen

Wij zijn ervan overtuigd dat voorbereidende trajecten hoger onderwijs ook in Vlaanderen asielzoekers en vluchtelingen een degelijke voorbereiding kunnen bieden op hogere studies zodat de in- en doorstroom van deze doelgroep vergroot. We zetten een aantal argumenten voor het inrichten van voorbereidende trajecten hoger onderwijs op een rijtje.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Het is in eerste instantie een maatschappelijke verantwoordelijkheid van de instellingen van het hoger onderwijs om personen die over voldoende capaciteiten beschikken, kansen te geven om studies aan te vatten en die tot een goed einde te brengen. Dit geldt zonder meer ook voor asielzoekers en vluchtelingen voor wie het behalen van een diploma hoger onderwijs betere tewerkstellingskansen volgens hun competenties biedt en op verbetering van hun

¹¹ Hulsker, Janneke, Uitval is geen toeval. Een onderzoek naar de uitval onder vluchteling-studenten, Stichting voor vluchteling-Studenten UAF, Utrecht, 2001.

¹² Allochtone studenten in het hoger onderwijs. Portretten van de Hogeschool Holland en de Universiteit Utrecht. Inspectie van het onderwijs, Utrecht, 2003.

sociaal-economische positie. Voorbereidende trajecten geven vluchtelingen de kans zich degelijk voor te bereiden op een studie. Het verhoogt hun slaagkansen en vermindert ook de kans dat ze hun studies vroegtijdig afbreken. Zij weten ook beter wat studeren in het hoger onderwijs inhoudt en welke inspanning dit van hen vraagt. Uit onze ervaring met het pilootproject 'studiebegeleiding' blijkt immers dat vluchtelingen het eerste jaar hoger onderwijs vaak gebruiken als 'oriëntatiejaar' om kennis te maken met het hoger onderwijssysteem en vooral met het academisch Nederlands en vakjargon. Overigens hebben alle hogescholen en universiteiten een engagementsverklaring ondertekend waarin ze beloven extra inspanningen te zullen leveren ten behoeve van het creëren van gelijke kansen en meer diversiteit in het hoger onderwijs.¹³

Kosten en baten, input en output

Maar wij zijn ervan overtuigd dat voorbereidende trajecten niet enkel ten goede komen aan de doelgroep zelf, maar dat ze ook voor de instellingen zelf een goede zaak zijn. In het nieuwe financieringsvoorstel voor het hoger onderwijs van minister Frank Vandenbroucke¹⁴ zullen instellingen zowel op basis van de instroom van studenten (inputfinanciering) als op basis van het aantal afgeleverde diploma's (outputfinanciering) gefinancierd worden. Als men er van uitgaat dat voorbereidende trajecten een hogere instroom aan doelgroepstudenten genereren en bovendien hun slaagkansen in de loop van hun studietraject verhogen, zouden de instellingen een kosten-batenanalyse kunnen maken tegenover de investering die voorbereidende trajecten vraagt. Onderwijsminister Vandenbroucke belooft ook extra middelen voor initiatieven die gelijke kansen en diversiteit aanmoedigen. Men zou deze middelen bijvoorbeeld kunnen inzetten voor het organiseren van voorbereidende trajecten.

Minder werk voor docenten

Vorbereidende trajecten kunnen ook docenten ontlasten. Vluchtelingen die goed voorbereid zijn op hun studie, vragen immers minder individuele en/of intensieve begeleiding tijdens hun studies.

¹³ Diversiteit als meerwaarde. Engagementsverklaring van het Vlaams hoger onderwijs.
www.vlor.be/bestanden/documenten/EngagementsverklaringHO.pdf

¹⁴ Ontwerpnota aan de Vlaamse Regering Financiering Hoger Onderwijs versie 7 juni 2006
www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/financieringHO-notaVR-v070606.pdf

Toelatingsbeleid en gekwalificeerde instroom

Naast het inrichten van taaltests, bekwaamheidsproeven of toelatingsexamens kan ook het met succes afronden van een voorbereidend traject deel uitmaken van het toelatingsbeleid van een hogeschool of universiteit.

In een voorbereidend traject wordt de kandidaat-student immers intensief voorbereid op studies in het hoger onderwijs. Zo kunnen basiscompetenties die van iedere kandidaat-student hoger onderwijs verwacht worden als einddoelen van een voorbereidend traject uitgewerkt worden. Bovendien geeft dit de instellingen de kans om te waken over een gekwalificeerde instroom van anderstalige studenten in geval dat taaltesten, bekwaamheidsproeven of toelatingsexamen geen adequaat beeld geven van de effectief verworven competenties of taalkennis van de kandidaat-student.

Organisatie van een schakeljaar

Tenslotte doen wij enkele suggesties hoe voorbereidende trajecten in het Vlaamse hoger onderwijs – vanuit een praktisch oogpunt - gerealiseerd kunnen worden.

Inbedding van voorbereidende trajecten hoger onderwijs in het secundair inburgeringstraject

Ontvankelijk verklaarde asielzoekers en vluchtelingen behoren samen met andere nieuwkomers tot de doelgroep van het inburgeringsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap.¹⁵ Van nieuwkomers wordt verwacht dat ze een inburgeringsprogramma volgen. Het inburgeringsprogramma bestaat uit een primair en een secundair traject. De onthaalbureaus staan in voor het primaire inburgeringstraject dat bestaat uit maatschappelijke oriëntatie, Nederlands als tweede taal (NT2) en loopbaanoriëntatie. De nieuwkomer kan ook rekenen op trajectbegeleiding van het onthaalbureau. Dit primair traject moet de sociale, professionele en educatieve zelfredzaamheid van de nieuwkomer vergroten. Na het doorlopen van het primair traject is het de bedoeling dat de nieuwkomer doorstroomt naar het secundair traject. Het secundair traject is de verantwoordelijkheid van reguliere voorzieningen op het vlak van tewerkstelling, onderwijs, vrije tijd, ... Op het huidige moment is enkel voorzien in een secundair

¹⁵ Decreet betreffende het Vlaams inburgeringsbeleid dd. 28 februari 2003. Op het moment van publicatie van deze nota werd een ontwerp tot decreetswijziging voorgelegd aan de leden van het Vlaams Parlement. Mogelijks treden dus nog wijzigingen op in de wetgeving.

vervolgtraject voor nieuwkomers die onmiddellijk willen doorstromen naar de arbeidsmarkt. Dit secundair traject wordt door de VDAB opgenomen. Indien de nieuwkomer verkiest om verder te studeren met het oog op het behalen van een diploma, bestaan tot nu toe geen aangepaste trajecten om deze doelgroep degelijk te begeleiden en de warme overdracht naar een educatief vervolgtraject te realiseren. Wij zijn van mening dat een voorbereidend traject hoger onderwijs een mogelijke invulling kan zijn van een educatief vervolgtraject voor nieuwkomers die een hoger onderwijsdiploma wensen te behalen om zo hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Wij nodigen de hoger onderwijsinstellingen uit om dit secundair traject voor hun rekening te nemen zoals de VDAB dit doet voor nieuwkomers met een tewerkstellingsperspectief.

De doelgroep

Tot de doelgroep van voorbereidende trajecten behoren volgens ons in eerste instantie vluchtelingen en asielzoekers. De doelgroep kan eventueel ook uitgebreid worden naar anderstalige nieuwkomers in het algemeen en naar bijvoorbeeld buitenlandse (visum)studenten.

Programma en praktische organisatie

Om het rendement van voorbereidende trajecten te optimaliseren zouden voorbereidende trajecten op associatieniveau gecoördineerd en georganiseerd kunnen worden.

Voor wat de praktische invulling van het programma betreft, denken we dat men trouwens niet noodzakelijk van nul hoeft te beginnen. In de Nederlandse schakeljaren onderscheiden we namelijk drie belangrijke elementen: een intensief aanbod NT2 dat cursisten voorbereidt op hoger onderwijs, training van studievaardigheden/studie(keuze)begeleiding en tenslotte het vullen van leemtes in de specifieke vakkennis of het bijwerken van startcompetenties (zie hoger).

We stellen vast dat heel wat Vlaamse universiteiten en hogescholen reeds initiatieven ontwikkeld hebben die zich toeleggen op de genoemde elementen uit de Nederlandse schakeljaren. Deze initiatieven zouden, mits de nodige samenwerking en aanpassingen, kunnen uitgroeien tot een equivalent van de Nederlandse schakeljaren. We zetten ze even op een rijtje.

De universitaire talencentra bieden intensieve cursussen Nederlands aan voor hooggeschoolden. In deze centra is de nodige expertise aanwezig om op een hoog en intensief niveau aan hooggeschoolden het Nederlands te doceren.

Bovendien zijn deze cursussen vaak expliciet bedoeld voor anderstaligen die willen verder studeren aan een universiteit of hogeschool.

Ten tweede is er het luik van de studievaardigheden en studie(keuze)begeleiding. Studiebegeleidings- en adviesdiensten van de hogescholen en universiteiten hebben heel wat ervaring in verband met het begeleiden van studenten en het trainen van studievaardigheden.

Ten derde is het zo dat verschillende universiteiten en hogescholen vakantie- en/of brugcursussen organiseren. Deze cursussen hebben tot doel om binnen een bepaald vakgebied de (basis)kennis van toekomstige studenten bij te schaven. Dit zijn echter cursussen van een aantal dagen of hooguit enkele weken. Deze cursussen zouden uitgebreid kunnen worden tot grotere gehelen waarin anderstalige kandidaat-studenten een degelijke voorbereiding krijgen op hun hogere studies.

Expertise van Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Wij willen onze ervaringen en bevinden uit het pilootproject 'studiebegeleiding voor vluchtelingen' graag ter beschikking stellen bij het ontwikkelen en uitvoeren van voorbereidende trajecten hoger onderwijs. Wij zijn ervan overtuigd dat een samenwerking tussen de verschillende initiatieven en diensten van hogescholen, universiteiten en de minderhedensector kan uitmonden in het aanbieden van volwaardige voorbereidende trajecten.

Bronnen

Literatuur

Allochtone studenten in het hoger onderwijs. Portretten van de Hogeschool Holland en de Universiteit Utrecht. Inspectie van het onderwijs, Utrecht, 2003.

Help ! Geen ingenieur op de tram. Inburgering van nieuwkomers Schakeljaren Hoger Onderwijs, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, Utrecht, 1998.

Hulsker Janneke, *Uitval is geen toeval. Een onderzoek naar de uitval onder vluchteling-studenten*, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, Utrecht, 2001.

Jaarverslag 2003/2004, Stichting voor Vluchtelingstudenten-Studenten UAF, Utrecht, 2005.

Smit C.P. et al., *Education for Transition. Bridging non-western schools and western higher education*, VU University Press, Amsterdam, 1996.

Vanaf de baseline. Verslag Studiedag Schakelende Trajecten juni 2000, Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF, Utrecht, 2000.

Geraadpleegde websites

www.minocw.nl, website van het Nederlands ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

www.schakeljaren.nl, website van het Platform Schakeljaren Nederland

www.uaf.nl, website van de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF

VLUCHTELINGENWERK VLAANDEREN • GAUCHERETSTRAAT 164 • 1030 BRUSSEL • BANK 001-1559883-05
TEL.: 02/ 274 00 20 • FAX 02/ 201 03 76 • E-MAIL: info@vluchtelingenwerk.be
URL: <http://www.vluchtelingenwerk.be>